

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนหนองงูงไทยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ตามขั้นตอน ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปราย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนหนองงูงไทยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยตามกลยุทธ์ของการดำเนินงานในแต่ละระยะ ได้ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนหนองงูงไทยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยการระดมความคิดเห็นหารือร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ศึกษาพฤติกรรมนักเรียนที่ปรากฏในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งพบว่าโดยภาพรวมนักเรียนยังมีพฤติกรรมเกี่ยวกับวินัยด้านความรับผิดชอบน้อย ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย ครูประจำชั้น ครูเวรประจำวัน ไม่ได้กำหนดกระบวนการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบประกอบด้วยกลยุทธ์และกิจกรรมให้นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติ

ไว้ในแผนปฏิบัติการจึงไม่มีงบประมาณในการดำเนินงาน และ ไม่ได้กำชับกำกับดูแลนักเรียน ให้ทำกิจกรรมต่างๆอย่างใกล้ชิดอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาต่างๆนั้นปรากฏตาม กรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ดังนี้

1. วินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เกี่ยวกับการแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ชอบปล่อยชายเสื้อ ทรงผมยาวเกินกว่า ที่ระเบียบของโรงเรียนกำหนดไว้ โดยมีกปล่อยชายเสื้อออกนอกกางเกง เสื้อยาว แขนขาคำ ร่างกายสกปรก แต่งกายหรือเล่นจนเสื้อผ้าสกปรก การเข้าแถวในกิจกรรมต่างๆไม่เป็นระเบียบ หยอกล้อและส่งเสียงดังในขณะที่เข้าแถว

2. วินัยด้านความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เกี่ยวกับการทิ้งขยะ ไม่ช่วยกันทำความสะอาดบริเวณ โรงเรียน เขียนข้อความด่าใส่ แก้วอี้ ไม่ รักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน รวมไปถึงไม่รับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมภายใน ห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาความสะอาดภายในห้องเรียน เป็นต้น

ระยะที่ 2 ศึกษาการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน

มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบให้แก่นักเรียน โดยผู้วิจัยและ ผู้ร่วมวิจัยได้นำประเด็นปัจจุบันปัญหาด้านความรับผิดชอบของนักเรียนที่พบจากการประชุมมา เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานใช้กระบวนการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของ นักเรียน โดยการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยให้ความรู้ความ เข้าใจ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยใช้การอบรมหน้าเสาธง แทรกในกิจกรรม การเรียนการสอน และ โฮมรูมสุดสัปดาห์ โดยให้นักเรียนแต่ละคนได้มีส่วนร่วมในการฝึก ปฏิบัติกิจกรรมด้านความรับผิดชอบ โดยใช้รูปของกระบวนการกลุ่ม จัดกิจกรรมให้เหมาะสม กับวัยและความสามารถด้านการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนที่จะปฏิบัติได้ตามกรอบแนวคิดด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ประกอบด้วย กิจกรรมรณรงค์การแต่งกายให้ ถูกต้องตามระเบียบตลอดวัน กิจกรรมรณรงค์การรักษาความสะอาดของร่างกายตลอดวัน กิจกรรมรณรงค์การเข้าแถว การแบ่งกลุ่มเขตสี่ทำความสะอาดบริเวณ โรงเรียน กิจกรรมรักษา ห้องเรียนสะอาด และ ในระหว่างการดำเนินกิจกรรมจะมีการกำกับติดตามดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้ร่วมวิจัย หากพบปัญหาที่จะนำปัญหานั้นมาปรึกษาหารือหาทางแก้ไขร่วมกันเพื่อให้ได้ ทางแก้ไขที่ดีที่สุดระหว่างผู้ร่วมวิจัย จากผลการดำเนินงานตามกิจกรรมต่างๆ ปรากฏว่า นักเรียนมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกกิจกรรมและ พบว่าพฤติกรรมที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ดีกว่ากิจกรรมอื่น คือ ใส่รองเท้าหุ้มส้นหรือ

รองเท้าแต่ละอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ใส่ชุดตรงตามวันที่กำหนด ไม่ปล่อยชายเสื้อ สวมรองเท้าป้องกันเชื้อโรค อาบน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง แต่งกายมาโรงเรียนด้วยเสื้อผ้าที่ซักสะอาดเสมอ ไม่ชอบหลบเลี่ยงการเข้าแถว เดินเป็นแถวขณะเข้าห้องเรียนหรือทำกิจกรรมอื่น เข้าแถวตามลำดับ ก่อนหลังในการรับประทานอาหารกลางวัน รับประทานอาหารเสริมนม ทำความสะอาดเขตลี้ที่รับผิดชอบ โดยไม่มีคนควบคุม ดูแลรักษาสีของซึ่งเป็นสมบัติของโรงเรียนในเขตลี้ที่ตนเองรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการช่วยดูแลความสะอาดเขตลี้ที่รับผิดชอบ จัดป้ายบอกองค์ประกอบห้อง ลบกระดานคำเขียนวันที่เป็นประจำ และจัดให้มีมุมภายในห้องเรียน

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนหนองจอกวิทยาคม กำหนดการประเมินผลการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนตามกรอบแนวคิดด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมซึ่งประเมินผลการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งประกอบไปด้วยครูโรงเรียนหนองจอกวิทยาคม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำหมู่บ้าน ปรากฏว่า

1. ผลการประเมินการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมาเกี่ยวกับวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าพฤติกรรมอื่นๆ คือ ใส่รองเท้ามั่นหรือรองเท้าแต่ละอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ล้างมือทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร และรักษาความสะอาดร่างกายปราศจากคราบจี้ไคล

2. ผลการประเมินการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบต่อสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมาเกี่ยวกับวินัยด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าพฤติกรรมอื่นๆ คือ ช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน เรียงแถวโต๊ะ เก้าอี้เป็นระเบียบอยู่เสมอ และรักษาความสะอาดภายในห้องเรียน

อภิปรายผล

จากการดำเนินงานการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนหนองจอกวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบประเด็นสำคัญที่น่าสนใจนำมาอภิปรายการศึกษา ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ตามกรอบแนวคิดคือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม ประกอบด้วย การแต่งกาย ถูกระเบียบ การรักษาความสะอาดร่างกาย การเข้าแถว การรักษาความสะอาดห้องเรียนและ บริเวณโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะความร่วมมือของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้ กำหนดกระบวนการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบ มีการวางแผน ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ทำงานเป็นขั้นตอน ทำให้นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง จิตใจร่าเริงแจ่มใสเบิกบาน โรงเรียน สะอาดร่มรื่น และครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีกลยุทธ์การอบรมนักเรียนหน้าเสาธง การแทรกความรู้ในกิจกรรมการเรียนการสอนและ โฮมรูมสุดสัปดาห์ เพื่อให้ความรู้เรื่องการแต่งกายที่ถูกระเบียบ การรักษา ความสะอาดของร่างกาย ระเบียบการเข้าแถวและการรักษาความสะอาดห้องเรียน บริเวณโรงเรียนแก่ นักเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีในการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมดังกล่าวให้ดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2542 : 28) ได้ให้ ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อว่า ความรู้สึกรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมือง ดีที่สำคัญอย่างหนึ่งนอกจากความมีวินัยทางสังคม ความเอื้อเฟื้อ และความเกรงใจ ซึ่งลักษณะ ของความเป็นพลเมืองดีนี้คือ นิสัยและการกระทำของบุคคลซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานและ กฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมายบ้านเมือง รวมถึงลักษณะซึ่งเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เนื่องจากว่าความรู้สึกรับผิดชอบนี้เป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติ ของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องมือผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ ของตนเองและมีความซื่อสัตย์สุจริตความเป็นคนมีความรับผิดชอบต่อนี้ เป็นลักษณะที่ช่วยให้การ อยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปได้ด้วยความราบรื่น สงบสุข นอกจากนั้นความรับผิดชอบต่อยังเป็น คุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุลพงษ์ ทัตญูเชียงพิณ (2549 : 123) การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อ โรงเรียนบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาวินัย นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อ โรงเรียนอยู่ในระดับ น้อย เมื่อดำเนินการพัฒนา โดยการประชุมระดมความร่วมมือจากบุคลากรใน โรงเรียน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการ เสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อ โดยมอบหมายให้ครูทุกคนได้จัดกิจกรรมการ เรียนการสอนสอดแทรกความรับผิดชอบต่อและ โรงเรียนได้จัดกิจกรรม โครงการประกวด ห้องเรียนดีเด่น ผลการศึกษาทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อที่ดีขึ้น คือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง พบว่า นักเรียนมีความขยันตั้งใจเรียน ทำงานหรือการบ้านเสร็จและส่งงานตามที่ครู

กำหนด ฐัจแบ่งเวลาเล่นและเวลาเรียนทำให้ผลการเรียนดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนอีก 3เปอร์เซ็นต์ ยังส่งงานไม่สม่ำเสมอ ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน พบว่านักเรียนให้ความร่วมมือในการ ทำความสะอาดห้องเรียน บริเวณ โรงเรียนและปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน ด้วยความเต็มใจ โดยไม่ต้องรอให้ครูบอก โดยทำเพราะทุกคนถือว่าเป็นหน้าที่และความ รับผิดชอบของตนเองต่อโรงเรียน แต่ยังมีนักเรียนอยู่อีก 2 เปอร์เซ็นต์ที่ยังขาดความรับผิดชอบ อยู่ ต้องให้ครูบอกเท่านั้นจึงจะทำหน้าที่ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไสว รินทรราช (2552 : 109) ได้ศึกษาการดำเนินการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียน โลกตำราวุฒิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า สภาพปัญหาที่ได้จากการ ระดมความคิดของครูด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวมพบว่านักเรียนแสดง พฤติกรรมที่ต้องการได้น้อย แต่เมื่อมีการใช้กลยุทธ์กับการจัดกิจกรรมนักเรียนพบว่านักเรียน ได้ แสดงออกถึงความเป็นผู้มีความรับผิดชอบที่ดีต่อตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมากและ พฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีความรับผิดชอบสูงกว่าพฤติกรรมอื่นๆคือทรงผมไม่ยาวเกิน กว่าที่โรงเรียนกำหนด นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน แต่งกายสะอาดอยู่ เสมอและความรับผิดชอบต่อสังคมพบว่านักเรียนมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับดีมากและ พฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีความรับผิดชอบสูงกว่าพฤติกรรมอื่นๆคือ การร่วมกิจกรรมที่ โรงเรียนจัดขึ้น

2. การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนตามกรอบ

แนวคิดด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม ได้ดำเนินการ โดยใช้กลยุทธ์การอบรม นักเรียนหน้าเสาธง การแทรกความรู้ในกิจกรรมการเรียนการสอนและ โฮมรูมสุดสัปดาห์ เพื่อ สร้างความตระหนัก จิตสำนึกที่ดีในการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบและได้ใช้กิจกรรม ที่หลากหลายเพื่อเป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบให้นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติ ให้เกิดเป็นนิสัย โดย มีการควบคุมดูแล และคอยตักเตือนนักเรียนอย่างใกล้ชิดจากครูประจำชั้นหรือครูเวรประจำวัน ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ เรวดี วงศ์พรหมเมฆ (2521 : 33) ได้ไว้ว่า ความ รับผิดชอบของเด็กมิใช่ด้วยการกล่าวตักเตือนเท่านั้นแต่ต้องให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังจะ ก่อให้เกิดความเคยชินและเกิดเป็นนิสัยที่ฝังแน่นจนกลายเป็นค่านิยมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ สืบสกุล ชดช้อย (2548 : 106) การพัฒนาวินัยและความรับผิดชอบต่อ นักเรียน โรงเรียนเมืองทุ่งวิทยา อำเภอสุวรรณภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ การอบรม นักเรียนประจำสัปดาห์และการแบ่งเขตสัริกาความสะอาด ทำให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบ ส่งผลต่อการเรียนการสอนและการพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา อันจะเป็นหลักประกันให้สังคมเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของสถานศึกษา และนำมาซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประพันธ์ แสงสว่าง (2549 : 102) ได้ศึกษา พัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านลาดวิทยาเสริม อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า สภาพก่อนการพัฒนานักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ น้อย หลังจากที่ได้ดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์ การประชุมระดมความคิด การมอบหมายงานให้ปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ คือ การเข้าแถวหน้าเสาธง การประกวดการแต่งกาย การประกวดการรักษาความสะอาดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน ปรากฏว่านักเรียนมีการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ได้ดีขึ้น

3. ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ตามกรอบแนวคิดด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมโดยใช้กลยุทธ์การอบรมนักเรียนหน้าเสาธง แทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมโฮมรูมสุดสัปดาห์ ในการสร้างความตระหนัก จิตสำนึกที่ดี และใช้กิจกรรมที่หลากหลายในการฝึกปฏิบัติ ช่วยเสริมสร้างการมีวินัยด้านความรับผิดชอบ ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามก็ยังมีจุดอ่อนคือ พฤติกรรมการแต่งกาย การรักษาความสะอาด การเข้าแถวที่เป็นระเบียบและการรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณ ไม่ปรับเปลี่ยนที่ยั่งยืน ควรต้องให้การแนะนำดูแลตักเตือนอย่างใกล้ชิดและต้องได้รับการเสริมสร้างอย่างต่อเนื่อง ส่วนผู้ปกครองมีฐานะยากจน ไปทำงานในกรุงเทพฯ ต้องฝากลูกอยู่ในความดูแลของปู่ย่าตายายและใช้เวลาในการประกอบอาชีพมีข้อจำกัด ในการดูแลนักเรียนในปกครองของตนเอง ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญ โดยสร้างความตระหนักให้กับครูทุกคนและสนับสนุนงบประมาณเพื่อกำกับดูแลงานวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนและเพิ่มบทบาทให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบในรูปแบบคณะกรรมการ โดยพัฒนางานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 โรงเรียนควรกำหนดเป็นนโยบายและมีแผนปฏิบัติการรองรับอย่างชัดเจน เกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนเพื่อให้ครูได้นำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

1.2 โรงเรียนควรสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นกับนักเรียนและเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและศักยภาพที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ในการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนมีการดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนปฏิบัติตลอดทั้งปีอย่างมีระบบและต่อเนื่อง

1.3 โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูประจำชั้นขยายผลไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนโดยตรง จัดกิจกรรมการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนตลอดทั้งปี เพื่อให้ปรากฏผลแห่งการดำเนินงานที่ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เพื่อยกระดับให้นักเรียนสามารถมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นที่ยอมรับของชุมชน สังคมต่อไป

2.2 ควรมีการบูรณาการ การเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อประเมินว่าการมีระเบียบด้านรับผิดชอบที่ดีมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนเพียงใด